

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE VLASTIVĚDA 5

**OD ZAČÁTKU NOVOVĚKU
PO SOUČASNOST**

Kdo z vás nejvíc ví o: *(dole na stránce)*

1. Věstonické venuši.

Řešení: Hliněná soška pravěké ženy ze starší doby kamenné, vysoká 11,5 cm. Našli ji archeologové na jižní Moravě u obce Dolní Věstonice, její stáří odhadují asi na 30 000 let.

2. Osobnostech naší historie:

a) Konstantin a Metoděj;

Řešení: Konstantin a Metoděj byli bratři – kněží, kteří přišli v 9. století (r. 863) z Řecka do našich zemí, aby kázali a sloužili bohoslužby slovanským jazykem, kterému by lidé rozuměli. Mším slouženým v latinském jazyce totiž prostí lidé nerozuměli. Proto Konstantin sestavil slovanské písmo, nazvané hlaholice.

b) svatý Václav;

Řešení: Svatý Václav z rodu Přemyslovců se už v dětském věku stal knížetem, vládl proto za něho matka. Jeho vlastní bratr Boleslav ho dal patrně roku 935 ve Staré Boleslavi zavraždit. Václav byl po své smrti prohlášen za svatého.

c) Přemysl Otakar II.;

Řešení: Přemysl Otakar II. – nazývaný „král železný a zlatý“. „Železný“ pro své vojenské úspěchy (vyhrál mnoho bitev a zvětšil české království), „zlatý“ proto, že patřil k nejbohatším panovníkům v Evropě díky těžbě stříbra a zlata v Jihlavě a Kutné Hoře. Padl v bitvě nedaleko Vídně.

d) Karel IV.;

Řešení: Karel IV. z rodu Lucemburků, český král a římský císař, vládl ve 14. stol. Byl vzdělaný, spravedlivý a moudrý. Za jeho vlády se začal stavět Chrám s. Víta, byl postaven nový most přes Vltavu (později nazvaný Karlův most), dal vybudovat Nové Město pražské, v Praze byla založena univerzita (dnes se jmenuje Karlova univerzita), byl postaven hrad Karlštejn. Za jeho péči a starost o české království se mu říká „Otec vlasti“.

e) Jan Hus;

Řešení: Jan Hus – kazatel a profesor na Karlově univerzitě, kázal v Betlémské kapli, žil na konci 14. a na začátku 15. stol., kritizoval církve za to, že hlásala o skromnosti a službě lidem, ale nechovala se podle toho, nežila podle zásad Bible. Také prodávala odpuštění za spáchané hříchy, tzv. odpustky. Protože Hus odmítl odvolat své názory, byl 6. července 1415 v Kostnici upálen.

f) Rudolf II.;

Řešení: Rudolf II. z rodu Habsburků vládl na konci 16. a na začátku 17. stol. Ke dvoru zval učence, umělce, shromáždil sbírku uměleckých předmětů (obrazů, soch, zbraní a různých kuriozit). Dvoudílnou veselohru o tomto panovníkovi s názvem „Pekařův císař“ a „Císařův pekař“ natočil r. 1951 filmový režisér Martin Frič. Hlavní dvojroli svěřil Janu Werichovi.

3. Vysvětlete, co je knihtisk. Jaké jsou jeho výhody?

Řešení: Knihotisk byl vynalezen v polovině 15. stol. Od té doby se už knihy neopisovaly ručně, ale tiskly se na tiskařských strojích pomocí literek. Tento způsob byl rychlejší a tištěné knihy byly mnohem levnější než opisované ručně. Vynálezcem knihtisku byl Němec Johannes Gutenberg. Zpočátku se celá stránka včetně obrázků vyřezala do dřeva a vytiskla. Gutenberg však vymyslel samostatné literky, které se daly libovolně přeskupovat.

4. Popište vyobrazené činnosti. Pokuste se přibližně určit, k jakému období se vážou.

a) Řešení: Výroba hliněných nádob na hrncířském kruhu v pravěku v době železné, asi 450 př. n. l., kdy na našem území sídlili Keltové.

b) Řešení: Způsob křtu ve Velkomoravské říši na začátku středověku (9. stol. – začátek 10. stol.).

c) Řešení: Středověký písař ručně opisuje knihu. Psalo se na pergamen husím brkem namáčeným v inkoustu. Byla to zdoluhavá práce, napsání jedné knihy trvalo i několik let. Proto byly knihy velice drahé.

1. HABSBURKOVÉ ČESKÝMI KRÁLI

 Ukažte na mapě Evropy dnešní stát Rakousko. Zjistěte, jak se nazývá jeho hlavní město.

Řešení: Hlavní město Rakouska je Vídeň.

① Spočítejte, kolik let Habsburkové vládli. (Děle než oni vládli jen Přemyslovci, a to 454 let.) Z galerie habsburských panovníků (str. 50) zjistěte, který z nich vládl nejdelší dobu. Kolik let trvala jeho vláda?

Řešení: Habsburkové vládli 392 let; nejdéle vládl František Josef II. – 68 let.

② V učebnici na straně 28 najdete mapku. Prohlédněte si na ní a vyjmenujte tři části českých zemí.

Řešení: Čechy, Morava, Slezsko.

BITVA NA BÍLÉ HOŘE

① Dozvíme se z ukázky, která vojska spolu v bitvě na Bílé hoře bojovala? Je z ukázky zřejmé, kdo zvítězil?

Řešení: Ano, dozvíme, bojovali čeští šlechtici proti vojsku krále Ferdinanda II. z rodu Habsburků.

② Víte, co jsou oddíly pěchoty? Pokud ne, vyhledejte tuto informaci na internetu.

Řešení: Pěchota – vojáci chodí pěšky, používají ruční zbraně (pušky, muškety), jsou nejpočetnější částí vojska.

NÁSLEDKY BITVY NA BÍLÉ HOŘE

③ Víte, co je na památku popravy vyznačeno v dlažbě před Staroměstskou radnicí?

Řešení: 27 křížů.

 Do vyhledávače zadejte „Staroměstské náměstí“, z nabídky zvolte „Poprava 27 českých pánů“. Zjistěte, co je napsáno na pamětní desce popravených pánů.

Řešení: Najdou pamětní desku se jmény popravených a fotografií křížů v dlažbě.

VŠICHNI MUSÍ BÝT KATOLÍCI

Zopakujte si:

1. V 16. stol. (roku 1526), českými králi byli od té doby Habsburkové.
2. Panovníci začali omezovat jejich výhody a právo zasahovat do státních záležitostí.
3. Roku 1620 (17. stol.) na Bílé hoře nedaleko Prahy.
4. Aby děti nemusely z paměti odříkávat učivo přesně podle učebnice, aby učitel používal názorné pomůcky, aby srozumitelně vysvětloval učivo, aby učitelé nepoužívali tělesné tresty, aby mohly chodit do školy i dívky.

2. JAK SE ŽILO NA ZAČÁTKU NOVOVĚKU

① Na koho si sedláci stěžují a jaké důvody je vedly ke stížnostem a prosbám?

Řešení: Stěžují na své pány – velkostatkáře, na poklasného = dozorce, který hlídal úrodu, na šafáře = řídil hospodářství na statku; vede je k tomu těžká práce na panském (povinná robota), velká přísnost dozorců.

② Kdo byl v tehdejší době označován jako „pán“?

Řešení: Sedlák.

VE ŠKOLE

PT Vysvětlete rozdíl mezi gramotným a ngramotným člověkem. Jak ovlivňuje vzdělanost život lidí?

Řešení: Gramotnost je schopnost číst, porozumět obsahu čteného a psát. Vzdělanost ovlivňuje např. přehled, sociální vztahy a zaměstnanost...

K Který ze světových jazyků má podle vás v současnosti největší uplatnění? Zjistěte, zda se dnes v některé zemi hovoří latinsky.

Řešení: Angličtina. V žádné zemi není úředním jazykem latina.

5 První česky psané slabikáře vznikaly v 16. století. Název českého slabikáře z 16. století na obrázku (vpravo) zní: „Slabikář český a jiných náboženství počátkové: kterýmžto věcem dítky křesťanské hned zmladosti učeny býti mají“. Převeďte tento název do současné spisovné češtiny.

Řešení: Slabikář český a jiných (různých) náboženství základy (počátky): těmto věcem (tyto věci) se děti křesťanského vyznání mají učit hned v mládí.

6 Víte, jakého vzdělání musí dnes dosáhnout učitel?

Řešení: Učitel musí mít vysokoškolské vzdělání.

3. BAROKO

7 Vyjmenujte umělecké slohy, které jste dosud poznali. Pomohou vám jejich začáteční písmena: r...; g...; r...;

Řešení: románský, gotický, renesanční sloh

MÓDA V DOBĚ BAROKA

8 Prohlédněte si obrázky barokního oblečení. Myslíte si, že byl tehdejší oděv praktický a pohodlný?

Řešení: *Ženy* – bohaté sukně z hedvábí a brokátu, rukávy zakončené krajkou, korzet vyztužený velrybími kostmi, klobouky zdobené ptačím perem.

Muži – košile, vesta, kabát, nohavice pod kolena, paruka z vlnitých vlasů, klobouk s perem; z dnešního pohledu nepohodlné a nepraktické.

Zopakujte si:

1. Poddaní – sedláci a rolníci, kteří měli svá pole, ale museli několik dní v týdnu pracovat na polích svého pána (roboty) a odvádět mu část ze své úrody, takže byli na pánovi závislí, neboli nesvobodní.
2. Roboty – nucená práce sedláků a rolníků na polích pána několik dnů v týdnu (většinou 3 dny i víc); nevolnictví – poddaní se nesměli bez svolení pána odstěhovat nebo oženit (vdát) na jiné panství.
3. Školní docházka byla nepovinná, do školy mohli chodit jen chlapci; šlechtici a bohatí měšťané si platili soukromé učitele.
4. Barokní stavby – kostely, kláštery, kaple (církevní stavby), zámky, barokní domy, radnice, kašny, mrové sloupy.

OPAKOVÁNÍ – HABSBUROVÉ ČESKÝMI KRÁLI, BAROKO

Řešení: 1. b); 2. c); 3. a); 4. b); 5. c); 6. a); 7. Jan Amos Komenský, b); 8. a); 9. b); 10. c)

4. MARIE TEREZIE A JOSEF II. ZLEPŠUJÍ ŽIVOT PODDANÝCH

1 Najděte v textu větu, která naznačuje, že pověsti jsou částečně smyšlené.

Řešení: věta „A není – li to pravda, je to aspoň hezky vymyšleno.“ Dále opakující se slovo „prý“;

2 Čím si Josef II. ve skutečnosti vysloužil pověst laskavého panovníka?

Řešení: byl skromný, chodil mezi prosté lidi, vydal spoustu reforem (změn lepšímu);

VLÁDA MARIE TEREZIE A JOSEFA II.

- ① Prohlédněte si v galerii panovníků portréty Marie Terezie a Josefa II. Zjistěte, kolik žen získalo titul české panovnice.

Řešení: Pouze jedna – Marie Terezie.

JAK MARIE TEREZIE ZLEPŠILA ŽIVOT PROSTÝCH LIDÍ

- Kolik let dnes trvá v České republice povinná školní docházka?

Řešení: Povinná školní docházka dnes trvá 9 let.

- Na kolik krajů je rozdělena Česká republika? Kdo dnes stojí v čele krajských úřadů?

Řešení: 14 krajů. V čele 13 krajů ČR stojí hejtmani. V čele 14. kraje, kterým je hlavního města Praha, stojí primátor.

UČEBNICE

str. 15

CO SE ZMĚNILO ZA JOSEFA II.

- ② Co podle vás odváděli poddaní jako daň, když nemohli zaplatit peníze?

Řešení: Co se urodilo na polích, hlavně obilí a luštěniny, dále třeba vejce, drůbež apod.

KAŽDODENNÍ ŽIVOT VENKOVSKÝCH LIDÍ

- ③ Porovnejte bydlení lidí na venkově tehdy a dnes.

Řešení: Tehdy bydleli v přízemních domcích, největší místnost byla kuchyně, kde se vařilo, jedlo i spalo, podlaha byla z udupané hlíny; u domu – chlévy, kurník pro slepice, stodola; v zahradě ovocné stromy; jedli lžicemi z jedné mísy.

- Ze kterého světadílu se do Evropy dostaly brambory?

Řešení: Brambory se do Evropy dostaly z Jižní Ameriky.

Zopakujte si:

1. Roboty maximálně 3 dny v týdnu, pětiletá povinná školní docházka pro chlapce i děvčata; rozdělení země na kraje; papírové peníze; číslování domů; zavedena příjmení.
2. Zrušení nevolnictví; povolení i jiných náboženství než katolického; některé kláštery byly přeměněny na nemocnice, ústavy pro chudé a sirotky a kasárny pro vojáky; podpora řemesel, podnikání a obchodu, zakládání manufaktur (dílen, kde se zboží vyrábělo ručně).

UČEBNICE

str. 16

5. VYNÁLEZY MĚNÍ ŽIVOT LIDÍ (18. A 19. STOL.)

- ① Co vlastně byl ohňový vůz, který Josef Božek předváděl ve Stromovce?

Řešení: Automobil poháněný párou.

- ② Co dalšího Josef Božek ještě sestrojil?

Řešení: Kolesovou loď s parním pohonem.

- ③ Řekněte synonymum (slovo souznačné) se slovem „kasa“.

Řešení: Pokladna.

- ④ Kdo a kde vyráběl ve středověku a na počátku novověku věci potřebné k životu (např. nářadí, látky, boty)?

Řešení: Řemeslníci ve městech.

MANUFAKTURY

- ⑤ Vysvětlete, co bylo nevolnictví a kdo je zrušil. Jaké možnosti měli lidé z vesnic po zrušení nevolnictví?

Řešení: Poddaní neměli úplnou svobodu (volnost), to znamená, že se nesměli bez svolení svého pána stěhovat, oženit se (vdát se) na jiné panství, dát děti do učení nebo studovat; tohle všechno po zrušení nevolnictví mohli.

- Pracujte ve skupinkách. Papír přeložte podélně na polovinu. Do jednoho sloupce napište klady, do druhého záporny technického pokroku.

Řešení: **výhody** – rychlejší, dokonalejší a levnější výroba zboží, dostatek výrobků, rychlejší doprava, zjednodušení práce.

nevýhody – propouštění přebytečných dělníků, které nahradily stroje; lidé se technických vymožeností zprvu báli; nebezpečí zneužití vynálezů.

TOVÁRNÝ

- 6 a) K čemu slouží bleskosvod, kterému se nesprávně říká také hromosvod?

Řešení: Bleskosvod svádí bleskový výboj do země, chrání tak budovy před požárem nebo před poškozením.

- b) Víte, k čemu sloužil na lodi lodní šroub? Zjistěte, co v dnešní době pohání moderní lodě.

Řešení: Lodní šroub se otáčí a tím způsobem pohání loď. Současné lodě pohání elektromotory, dieslové (naftové) motory, solární pohon, nejmodernější je jaderný pohon.

- 🔧 Dokončete lidové rčení: „Kolik jazyků umíš, tolikrát...“

Řešení: Kolik jazyků umíš, tolikrát jsi člověkem.

- 7 V polovině 19. století poprvé zazněla v jedné divadelní hře píseň, jejíž první sloka se později stala naší státní hymnou. Jak se nazývá? Zazpívejte si ji.

Řešení: Kde domov můj.

- 8 V den slavnostního otevření Národního divadla se hrála opera hudebního skladatele Bedřicha Smetany. Zjistěte její název.

Řešení: Opera Libuše.

Zopakujte si:

1. Roboty maximálně tři dny v týdnu; povinná školní docházka pro chlapce i děvčata od 6 do 12let.
2. Zrušil nevolnictví, povolil i další náboženství, do té doby bylo povoleno jen náboženství katolické.
3. Manufaktury – rychlejší výroba, více se vyrobilo, levnější zboží, protože vždy skupinka dělníků pracovala na určité části výrobku; továrny – velké haly, v nich se díky strojům vyrobil dostatek zboží.
4. Ruční pohon, vodní pohon, pára, benzinové motory, naftové motory, elektřina.
5. Českému jazyku hrozilo, že jím budou mluvit jen prostí lidé na venkově, že zanikne; o jeho záchranu se zasloužili vzdělaní lidé, kteří měli český jazyk rádi a chtěli, aby byl rovnocenný s ostatními jazyky Evropy.

6. PŘÍCHÁZÍ 2. POLOVINA 19. STOLETÍ

- 1 Ve kterém městě byl vyroben první český automobil?

Řešení: V Kopřivnici.

- 2 Jaká byla průměrná rychlost prvního auta z Kopřivnice? Jakým způsobem tato první auta startovala?

Řešení: Max. 25 km za hodinu, motor se roztáčel klikou.

POVSTÁNÍ V ROCE 1848

- 9 Jak rozumíte požadavkům Čechů?

Řešení: Po zrušení roboty by rolníci nemuseli pracovat na polích svého pána, byli by svobodnými lidmi; nemuseli by být povinně katolíky, mohli by si vybrat i jiné náboženství; český jazyk by byl rovnoprávný s jazykem německým; panovník by už nerozhodoval sám o důležitých věcech v zemi; české země by měly své úřady s českými úředníky, ale od rakouské říše by se neodtrhly.

KONČÍ ROBOTY (V ROCE 1848)

- 10 Vysvětlete, co se ve venkovských rodinách změnilo po zrušení nevolnictví a po zrušení roboty.

Řešení: Po zrušení nevolnictví – lidé z venkova se mohou stěhovat, oženit a vdát se na jiné panství bez svolení pána, jejich děti mohou jít do učení nebo na studia.

Po zrušení roboty – rolníci nemusí pracovat na polích svého pána, mohou si koupit půdu a hospodařit na ní nebo odejít do města pracovat do továrny.

ROSTE TOVÁRNÍ VÝROBA

- 🔧 Nejznámějším českým strojírenským závodem se v této době staly Škodovy závody v Plzni, které založil Emil Škoda. Existuje tato továrna i dnes? Co vyrábí?

Řešení: Např. elektrické lokomotivy, tramvaje, vagony, soupravy metra, motory a elektronika do trolejbusů, elektromotory, elektrické autobusy, trolejbusy s bateriovým pohonem.

BENZINOVÉ MOTORY A ELEKTRINA

- ⑪ Zjistěte, čím lidé svítily před zavedením elektřiny do domácností.

Řešení: Louč, svíčky, petrolejové a olejové lampy.

ROZVOJ MĚST

 Do vyhledávače zadejte výraz „pavlač – Wikipedie“. Vyhledejte, co je pavlačový dům a co je typické pro pavlač.

Řešení: Pavlač je předsazená konstrukce přečnívající před nosnou zdí, která slouží jako přístupová cesta k jednotlivým bytům v jednom podlaží. Na konci 19. století a na začátku 20. století se používaly především u bytových objektů nižší kategorie. V nynější době se používají především v oblastech mírnějšího klimatu u bytových objektů s menším počtem podlaží.
(<https://cs.wikipedia.org/wiki/Pavla%C4%8D>)

UČEBNICE

str. 21

DELŠÍ POVINNÁ ŠKOLNÍ DOCHÁZKA

- ⑫ Jak se nazývají lidé, kteří umí číst psát a počítat? Jak se říká těm, kteří tyto základní dovednosti neovládají?

Řešení: Číst a psát umí gramotní lidé, neumí negramotní neboli analfabeti.

- ⑬ Který panovník zavedl v našich zemích povinnou školní docházku?

Řešení: Marie Terezie.

 Zjistěte, co je ústava a co obsahuje.

Řešení: Ústava je základní zákon státu, obsahuje informace o státním zřízení, o vládě, o rozdělení moci ve státě, dále obsahuje zákony a předpisy, zaručuje občanům základní lidská práva, říká, co je státní občanství, co jsou státní symboly.

TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK

Zopakujte si:

1. Že se muselo povinně mluvit německy ve školách a na úřadech, že panovník omezuje svobodu lidí, že policie pronásleduje všechny, kteří si dovolí kritizovat způsob panovníkovy vlády, že o naší zemi rozhoduje rakouská vláda ve Vídni.
2. Po zrušení roboty.
3. Benzinový motor a elektřina.
4. Rakousko-Uhersko.

UČEBNICE

str. 22

7. PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

- ① Co jste se dověděli z ukázky o zdravotním stavu Švejka?

Řešení: Švejk měl revma.

- ② Vyhledejte v ukázce věty, ze kterých je patrné, že Rakousko-Uhersko prohrává válku.

Řešení: „S Rakouskem je to moc špatný. Jsme biti jako žito, a proto mě volají na vojnu.“

 1. Napište letopočet, kterým začíná 20. století.

Řešení: 20. století začíná 1901.

 2. Na mapě světa ukažte Afriku a Asii. Co jsou nerostné suroviny? Jmenujte ty nejznámější.

Řešení: Nerostné suroviny jsou horniny nebo minerály, které využíváme pro své potřeby, např. rudy (zlato, stříbro, železná ruda), uhlí, ropa, písek, jíl apod.

UČEBNICE

str. 23

- ⑭ Proti kterým státům tedy Spojené státy americké bojovaly?

Řešení: USA bojovaly proti Německu, protože německé ponorky potápěly americké obchodní lodě, a proti Rakousku-Uhersku, Itálii.

- 15) Z mapky vyčtěte, které státy bojovaly na straně Rakousko-Uherska a Německa a které státy bojovaly proti nim.

Řešení: Na straně Rakouska-Uherska a Německa: Bulharsko, Turecko; proti: Rusko, Francie, Velká Británie, USA, Srbsko, Řecko, Rumunsko, Itálie; neutrální: Španělsko, Švýcarsko, Nizozemsko, Irsko a severské země (Dánsko, Norsko, Švédsko, Finsko).

UČEBNICE

str. 24

JAK JSME ŽILI ZA VÁLKY

- 16) Proč museli Češi bojovat na straně Rakousko-Uherska?

Řešení: Protože naše země (české země) byly součástí Rakouska-Uherska, které se skládalo z více zemí.

CHCEME BÝT SAMOSTATNÍ

- 17) Jakým způsobem si každoročně připomínáme vznik samostatné Československé republiky?

Řešení: Vznik Československa 28. října 1918, je to státní svátek, konají se průvody, koncerty, výstavy, přednášky, shromáždění...

Zopakujte si:

1. světová válka začala r. 1914, skončila v roce 1918; světová proto, že do ní zapojilo víc států, nebojovalo se jen v Evropě, ale také v Africe, v Rusku, v Tichomoří.
2. Ano, bojovali hlavně na východní frontě v Rusku a na západní frontě ve Francii.
3. Odtrhly se od něho všechny země, které k němu před válkou patřily, a vznikly samostatné státy.

Uč., str. 28–48; PS, str. 22–37 | II. NOVOVĚK – NAŠE ZEMĚ PO VZNIKU REPUBLIKY

UČEBNICE

str. 28

1. JSME SAMOSTATNÝ STÁT

- 1) Jakou významnou událost oslavujeme 28. října? Pokud to nevíte, kde najdete co nejrychleji odpověď?

Řešení: Vznik Československé republiky roku 1918. Informaci najdeme v kalendáři nebo na internetu.

- 2) Koho nám ukázka představuje? Co o této osobnosti víte?

Řešení: Ukázka představuje našeho prvního prezidenta, kterým se stal Tomáš Garrigue Masaryk.

- 1) a) Kam patřily naše země od 16. století až do vzniku našeho samostatného státu – Československé republiky?

Řešení: České země patřily do habsburské říše: Její název se ve 2. polovině 19. stol. změnil na Rakousko-Uhersko.

b) Jak se jmenoval a z které země pocházel panovnický rod, který u nás v té době vládl?

Řešení: Habsburkové, pocházeli z Rakouska.

c) Jaká velká změna potkala naše země po skončení 1. světové války?

Řešení: Odtrhli jsme se od Rakouska-Uherska a vytvořili jsme si samostatný stát s názvem Československá republika.

VZNIK ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY

- Jaký název má naše republika v současnosti? Na mapce na této straně ukažte, která území k ní dnes už nepatří. Za pomoci mapy současné Evropy zjistěte, ke kterému státu dnes patří Podkarpatská Rus.

Řešení: Česká republika. K ČR nepatří Slovensko a Podkarpatská Rus (dnes Zakarpatská Ukrajina) je od roku 1991 součástí Ukrajiny.

UČEBNICE

str. 29

CO BYLO POTŘEBA UDĚLAT

- 2) Které státní symboly znáte?

Řešení: Velký a malý státní znak, státní vlajka, státní barvy (bílá, červená, modrá), státní pečeť, státní hymna, vlajka prezidenta ČR (neboli prezidentská standarta).

PT Zjistěte, jaké hodnoty mají naše bankovky v současnosti a co je na každé z nich vyobrazeno.

Řešení: Bankovky ČR jsou v oběhu od roku 1993, jejich autorem je grafik Oldřich Kulhánek. Mají hodnoty 100, 200, 500, 1000, 2000 a 5000 Kč.

100 Kč – je zelená, na líci portrét krále Karla IV., na rubu pečeť Univerzity Karlovy.

200 Kč – má okrovou barvu, na líci portrét Jana Ámose Komenského, na rubu spojené ruce (dětská a dospělá ruka) a kniha s nápisem Orbis Pictus.

500 Kč – má hnědorůžovou barvu, na líci portrét spisovatelky Boženy Němcové, na rubu dívčí hlava s květy a trnám.

1000 Kč – světle fialová, na líci portrét politika, historika a spisovatele 19. století Františka Palackého, na rubové straně orlice a zámek v Kroměříži.

2000 Kč – šedozelená, na líci portrét operní pěvkyně Emy Destinové, na rubu hlava Múzy, housle a violoncello.

5000 Kč – je modrá, na líci portrét našeho prvního prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, na rubu skupina významných pražských staveb.

JAK REPUBLIKA HOSPODAŘILA

PT Vyrábějí se ještě dnes někde ve světě boty značky Baťa?

Řešení: Boty značky Baťa se vyrábějí v ČR (hlavně ve Zlíně), další obchodní jednotky jsou v Singapuru (vyspělý stát v Asii), v Mexiku a v Kanadě (v Torontu).

UČEBNICE

str. 30

JAK SE ŽILO V NOVÉ REPUBLICE

Co obvykle následuje, když člověk poruší zákon?

Řešení: Následuje nějaká forma trestu podle závažnosti a nebezpečnosti činu, který se posuzuje podle zákona ČR. Trestné činy se dělí na zločiny a přečiny. Za přečin je stanoven trest v trvání max. pět let, za zločin je horní hranice nejméně 10 let. O výši trestu rozhodují soudy.

PT Zjistěte, zda jsou v současné době volby povinné, nebo dobrovolné. Víte, od kolika let můžete v našem státě volit?

Řešení: Volby byly před rokem 1989 povinné, nyní jsou dobrovolné, volit může člověk od 18 let.

CO BY VÁS MOHLO ZAJÍMAT

3) Nedávno bylo letiště v Praze přejmenováno. Jak se nyní nazývá?

Řešení: Letiště Praha – Ruzyně se v roce 2012 přejmenovalo na Letiště Václava Havla.

Zopakujte si:

- Po skončení 1. světové války se Rakousko-Uhersko rozpadlo, protože se od něho oddělily všechny země, které k němu před válkou patřily, a vytvořily si samostatné státy.
- Československá republika (ČSR) byla slavnostně vyhlášena 4. listopadu 1918 v Praze, prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Příjmení Garrigue přijal po své americké manželce.
- Velký a malý státní znak, státní vlajka, státní hymna, státní barvy (bílá, červená, modrá), státní pečeť, prezidentská standarta (vlajka prezidenta republiky).
- Rozvíjela se doprava, dokončovala se elektrifikace, stavěly se nové silnice, železnice, továrny, zaváděly se nové stroje. Vyráběli jsme kvalitní výrobky, ve světě byl o ně velký zájem. Vývoz zboží převažoval nad dovozem. Patřili jsme mezi 20 nejvyspělejších zemí světa. Vyváželi jsme např. boty, lokomotivy, turbíny, zbraně, pivo, sklo, zemědělské stroje, cukr, chmel.
- Organizace pro děti a mládež do 18 let, členové sportovali, jezdili na tábory, chránili přírodu, byli vedeni čestnosti, ke kamarádkému jednání, k pracovitosti.

UČEBNICE

str. 31

2. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

1) Vyhledejte v ukázce větu, která naznačuje, jaké bylo ráno 15. března počasí.

Řešení: „venku padaly trakaře“

- ② **Pokuste se vysvětlit, proč si děti ve škole četly ze Starých pověstí českých. Víte, kdo tuto knihu napsal?**
Řešení: S textu vyplývá, že žáci četli knihu místo učení. Na základě faktických událostí lze říct, že četli knihu právě proto, že byla Praha okupována Němci. Knihu napsal Alois Jirásek.

NĚMECKO HROZBOU PRO CELÝ SVĚT

- **Jak se nazývají lidé, kteří nenávidí jiné národnosti, opovrhují jinými rasami?**
Řešení: Rasisté.

UČEBNICE

str. 32

UŽ NEJSME REPUBLIKA

- ⑤ **a) Kdy vznikla Československá republika?**
Řešení: V roce 1918 po skončení 1. světové války.
- b) Která událost přispěla k jejímu vzniku?**
Řešení: Rozpadlo se Rakousko-Uhersko, protože se od něho odtrhly země, které byly před válkou jeho součástí, a vyhlásily samostatné státy.
- c) Kolik let republika existovala, než ji obsadilo Německo?**
Řešení: Republika existovala od roku 1918 do roku 1939 (21 let), v roce 1939 naši republiku obsadilo německé vojsko.

UČEBNICE

str. 33

JAK JSME ŽILI ZA OKUPACE A ZA VÁLKY

- ⑥ **Zopakujte si, co je okupace. Kdy zahájili nacisté okupaci Čech a Moravy?**
Řešení: Okupace – obsazení části nebo celého území jiného státu. Pozor, nejedná se o připojení obsazeného území k okupační mocnosti, ale o kontrolu obsazeného území. K okupaci Čech a Moravy došlo v březnu 1939, už v roce 1938 Německo zabralo naše pohraničí.
- **Vyhledejte, co byly koncentrační tábory.**
Řešení: Koncentrační tábory (koncentráky nebo lágry) byla zařízení, kam byli během války umisťováni údajní nebo skuteční nepřátelé Německa. Některé tábory byly pracovní, některé vyhlazovací.

KONEC 2. SVĚTOVÉ VÁLKY

- ⑦ **Zjistěte v kalendáři, kdy slavíme Den vítězství.**
Řešení: My a spousta dalších zemí slaví Den vítězství 8. května, některé země (např. Rusko, Bělorusko, Ukrajina, Srbsko, Bosna, Hercegovina) až 9. května.

UČEBNICE

str. 34

CO BY VÁS MOHLO ZAJÍMAT

Zopakujte si:

1. Prvním prezidentem Československa byl od roku 1918 Tomáš Garrigue Masaryk. Druhý prezident – Edvard Beneš od roku 1935.
2. V Německu vyhrála volby nacistická strana vedená Adolfem Hitlerem, cílem bylo vytvořit velký německý stát (říši) tak, že Německo bleskově ovládne evropské státy, potom Sovětský svaz a území v Africe.
3. Hitler a jeho příznivci považovali Němce za nadřazenou rasu, ostatní národy byly rasa podřadná. Za nejnižší rasu považovali Židy a Romy, proto je chtěli úplně vyhubit.
4. Německo nejprve žádalo připojení našeho pohraničí k Německu, protože tam žilo hodně Němců a Hitler tvrdil, že jsou utlačováni. Nakonec byla v březnu 1939 obsazena německými vojsky celá republika.
5. Měli jsme sice dál našeho prezidenta, vládu, policii i četníky, ale kontrolovali je němečtí úředníci a politici. Lidé mohli dál chodit do kina nebo divadla, děti chodily do školy. Češi nemuseli bojovat na frontě, ale vyráběli zbraně a další zboží pro válečné potřeby v místních továrnách i v Německu. Úředním jazykem se stala němčina. Potraviny a další zboží bylo vydáváno na přiděl (rodina dostala určitý počet přidělových lístků podle počtu členů domácnosti). Hodně Čechů odcházelo bojovat do zahraničí bojovat proti Německu.
6. Německo bylo poraženo, zůstali jsme samostatným státem.

OPAKOVÁNÍ – JSME SAMOSTATNÝ STÁT, 2. SVĚTOVÁ VÁLKA

Řešení: 1. c); 2. a); 3. c); 4. b); 5. b); 6. a); 7. c); 8. c); 9. b); 10. a); 11. c)

3. V NAŠÍ REPUBLICE PO VÁLCE

 Společně přemýšlejte nad tím, proč museli Němci po 2. světové válce opustit naši republiku.

Řešení: Češi nemohli Němcům zapomenout, že nás jejich vojska obsadila a také chování některých Němců v pohraničí; bohužel většina Čechů nenáviděla všechny Němce, i ty, kteří se nijak neprovinili, měli české manželky, válku odsuzovali a chtěli tady zůstat; během odsunu docházelo k násilnostem a vraždám dětí a starých lidí, k násilnému vyhnání těch, kteří odejít nechtěli.

ROK 1948 – PŘESTALI JSME BÝT DEMOKRATICKÝM STÁTEM

① **Kdo byl prvním prezidentem Československé republiky a ve kterém roce byl zvolen?**

Řešení: Tomáš Garrigue Masaryk, zvolen roku 1918.

CO ZMĚNILA KOMUNISTICKÁ VLÁDA

 Jak by měl podle vás nahradit stát soukromým vlastníkům majetek, který jim odebral?

Řešení: Stát by jim měl majetek vrátit, pokud to není možné, měli by dostat finanční náhradu.

CO LIDÉ MUSELI A NESMĚLI V DOBĚ NESVOBODY (TOTALITY)

PT **Vysvětlete, co jsou volby a jak probíhají dnes. V kolika letech můžete jít občan České republiky poprvé volit?**

Řešení: Volby – občané vybírají politiky, kteří budou řídit stát. V den voleb se dostaví do volební místnosti a do urny hodí volební lístek se jmény kandidátů určité politické strany, kterou si vybrali. Mohou také označit jméno kandidáta, kterému dávají přednost. Občan ČR může poprvé volit v den dosažení osmnácti let, až je plnoletý.

POKUS O NÁPRAVU

① **Proč se budili lidé 21. srpna 1968 už brzy ráno?**

Řešení: Lidi vzbudil hluk způsobený vojenskými auty, tanky a obrněnými transportéry. To k nám přijela vojska několika evropských zemí, aby tady zasáhla proti demokratickým změnám, které tady probíhaly.

② **Z jakého důvodu se právě před obchody s potravinami tvořily fronty?**

Řešení: Lidé se báli, že bude občanská válka, nebudou potraviny.

NÁPRAVA SE NEZDAŘILA

 Na mapě Evropy ukažte tzv. západní státy – ty, které leží na západ od naší republiky.

Řešení: Na západ od naší republiky leží Rakousko, Německo, Francie, Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Švýcarsko.

Zopakujte si:

1. Ve volbách získala nejvíc hlasů komunistická strana, dosadila do všech ministerstev a na úřady své lidi, takže komunisté rozhodovali o státu sami; přestali jsme být demokratickým státem; soukromým vlastníkům stát znárodnil majetek (zabavil bez náhrady) – zemědělci museli dát pole, stroje i dobytek do společného užívání a vstoupit do zemědělských družstev. Lidé nesměli cestovat do západních států, nesměli veřejně říkat své názory, jinak jim hrozilo zatčení, vězení, dokonce trest smrti, museli povinně volit.
2. Zástupci jediné politické strany ve vládě by prosazovali jen své názory, zákony by vytvářeli bez ohledu na to, jestli jsou prospěšné všem lidem. Takže na rozhodování by se nepodíleli všichni občané prostřednictvím volených zástupců, jak je pro demokracii typické. V demokracii rozhoduje názor většiny, menšina se musí podřídít.

4. PŘIŠLA „SAMETOVÁ REVOLUCE“

1. Kde byli protestující studenti napadeni? Kde se snažili ukrýt?

Řešení: Studenti byli napadeni v Praze na Národní třídě. Snažili se ukrýt v bytech okolních domů.

2. Popište, jak se studenti cítili, když byli sevřeni „jako v kleštích“. Kdo asi poslal proti studentům policii?

Řešení: Studenti měli hrozný strach, byli namačkaní jeden na druhého, dusili se, neměli kam utéct, policajti je mlátili. Bylo tam asi 10 000 lidí, 568 jich bylo zraněno.

2. Vraťte se na str. 32 a zopakujte si, kdo byli nacisté a co se u nás stalo roku 1939.

Řešení: Roku 1938 jsme odevzdali naše území v pohraničí Německu v domnění, že se s tím Německo spokojí. 15. března 1939 však byly Čechy a Morava obsazeny německým vojskem, dostaly nový název – Protektorát Čechy a Morava. Slovensko vyhlásilo pod nátlakem Hitlera samostatnou republiku.

DOBA PO SAMETOVÉ REVOLUCI

3. Vraťte se na stranu 30. První zajímavost vám znovu připomene, co je demokratický stát.

MeDo Žáci se vrátí na str. 30 a rozebírají text v zajímavosti. Případné nejasnosti řeší spolu s vyučujícím.

Vyzkoušejte si, jak by to vypadalo ve vyučovací hodině, kdyby každý z vás prosazoval, aby probíhala podle jeho představ. Jak se nazývají pravidla pro žáky a zaměstnance školy, kterými by se měli řídit?

MeDo Prakticky vyzkoušet – žáci se budou patrně překřikovat, dohadovat, někteří méně průbojně možná mlčet; pravidla pro žáky a zaměstnance, jejich práva a povinnosti upravuje školní řád, který je závazný nejen pro žáky, ale i pro pracovníky školy.

Změny po sametové revoluci

4. a) Spočítejte, po kolika letech se u nás konaly svobodné volby. (Nápověda: Rok posledních svobodných voleb před únorem 1948 najdete na str. 36.)

Řešení: Poslední demokratické volby se konaly v roce 1946, zvítězila v nich komunistická strana, získala 40 % hlasů. Další svobodné volby byly až po 44 letech – v roce 1990.

b) Co stát za vlády komunistů soukromým vlastníkům vzal?

Řešení: Za vlády komunistů vzal stát majetek soukromým podnikatelům (továrny, banky, pojišťovny), skončili soukromí řemeslníci a obchodníci, sedlákům a rolníkům pole a dobytek.

5. Doplňte informaci o stoupající nebo klesající ceně výrobku: Když jde výrobek v obchodech na odbyt, jeho cena...

Řešení: Když jde výrobek v obchodech na odbyt, jeho cena stoupá.

Pokud lidé o výrobek nemají zájem, jeho cena...

Řešení: Pokud lidé o výrobek nemají zájem, jeho cena klesá.

Problémy našeho státu po sametové revoluci

6. Proč i ve svobodných demokratických státech musí lidé dodržovat zákony a pravidla slušnosti?

Řešení: Každý člověk má nejen svá práva, ale také povinnosti. Zákony stanovují, co člověk nesmí a co naopak musí dělat. Vymezují určitou hranici v jednání člověka, kterou by neměl překročit. Porušení zákonů je trestné. Prohřešků proti slušnému chování se dopouštíme z neznalosti nebo z recese a nechuti podřizovat se pravidlům. Pokud by lidé zákony a pravidla nerespektovali a nedodržovali je, omezovali by práva ostatních lidí, každý by si dělal, co by chtěl, vzrostla by šikana, rasové útoky, krádeže a vraždy apod.

PT Vysvětlete, co je rasismus neboli rasová nenávisť.

Řešení: Rasismus je nenávisť k lidem určité rasy nebo národnostní skupiny (např. k Romům, Židům, černochům, Vietnamcům).

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA SE ROZDĚLUJE

7. Zopakujte si, kdy byla vyhlášena Československá republika.

Řešení: Československá republika byla vyhlášena 28. října 1918.

- 8) Zjistěte v obrazové galerii v učebnici, kdo se stal prvním prezidentem České republiky a kdo byl v roce 2003 zvolen druhým prezidentem České republiky.

Řešení: Prvním prezidentem ČR se stal v roce 1989 Václav Havel, druhým prezidentem České republiky byl roku 2003 zvolen Václav Klaus.

- 9) Porovnejte malý státní znak ČSR na straně 29 se současným malým státním znakem České republiky a se státním znakem Slovenska. Popište, jak byly současné znaky obou států vytvořeny.

Řešení: Od roku 1918 jsme tvořili se Slovenskem jeden stát, proto jsme měli jeden malý státní znak. Lev je symbolem Čech, uprostřed lva je symbol Slovenska – tři modré vrchy a dvojramenný kříž. Když si Slovinci vytvořili vlastní stát, museli mít i svůj malý státní znak.

Zopakujte si:

1. V totalitě jsme žili od roku 1948 do „sametové revoluce“ v listopadu 1989 (41 let);
2. Propuštění těch neprávem uvězněných, kteří kritizovali vládu komunistů; vznik nových politických stran; po mnoha letech první svobodné volby (ty poslední byly roku 1946); občanům umožněno soukromé podnikání a zemědělcům soukromé hospodaření; dostatek zboží v obchodech; vznik soukromých škol; pravdivé informace v médiích; možnost cestovat do západních států; skončilo pronásledování kvůli náboženské víře a odlišných názorů.
3. Problémy: nárůst kriminality, drogy, nezaměstnanost, rozkrádání (tunelování) mnoha podniků, nárůst rasové nenávisti a rasových útoků.
4. Slovensko se 1. ledna 1993 odtrhlo od Československa a vytvořilo si svůj vlastní samostatný stát – Slovenskou republiku.

5. UDÁLOSTI POSLEDNÍCH LET

- 1) Vyjmenujte, na co si autor píše stěžuje. Zamyslete se, zda může prezident všechny uvedené problémy vyřešit.

Řešení: Autor si stěžuje na zdražení některých potravin, trolejbusů, poštovních známek, telecího masa, zájezdů, zkrátka na všechno. Nemůže, je to v kompetenci vlády, příslušných ministerstev a výrobců.

- 2) Během jaké události lidé zvonili klíči na náměstí? (Pokud nevíte, vraťte se na str. 39.)

Řešení: Sametová revoluce. Protest proti jednání státu vůči studentům při demonstraci. (Studenti byli bití.)

STÁVÁME SE ČLENY NATO A EU

- Kolik států je v současné době členem Evropské unie?

Řešení: Členy EU je v současné době 28 států, Velká Británie jedná o vystoupení z EU. Rozhodli o tom britští voliči v referendu v roce 2016. V roce 2017 Británie oficiálně oznámila, že hodlá z EU vystoupit. Výsledek referenda neznámá okamžité ukončení členství a dokud se tak nestane, nic není jisté, Britové jsou prozatím stále členem EU.

- PT** Je možné žít s cizinci v jednom státě bez problémů? Co by pro to měli lidé dělat?

Řešení: Ano, je to možné. Důležitá je tolerance a přizpůsobení všech zainteresovaných.

- Kterými dvěma doklady můžeme v našem státě prokázat svoji totožnost?

Řešení: Průkaz totožnosti je občanský průkaz, svou totožnost můžeme prokázat občanským průkazem nebo cestovním pasem.

NEJNOVĚJŠÍ VÝVOJ VE SVĚTĚ

- 10) a) Zjistěte, kolik stojí u čerpací stanice nejbliž vašemu bydlišti 1 litr benzínu a nafty.
b) V obchodě zjistěte, kolik stojí některé základní potraviny (rohlík, chleba, mléko, máslo apod.).

Řešení: Ceny se často mění, takže žáci opravdu musí zjišťovat momentální stav;

- Povídejte si o tom, jak se terorismus v současné době projevuje.

Řešení: Terorismus je plánované násilí proti občanům vlastního nebo jiného státu (atentáty, bombové útoky, únosy osob, únosy dopravních prostředků, hlavně letadel apod.) Záměrem je vyvolat strach, nejistotu, chaos a dosáhnout tak konkrétních politických nebo náboženských požadavků.

NEJNOVĚJŠÍ ZMĚNY V NAŠÍ REPUBLICE

PT Jak se jmenuje současný prezident České republiky?

Řešení: Miloš Zeman.

Zopakujte si:

1. Hospodářské seskupení evropských států – EU. Mezinárodní vojenské seskupení – NATO.
2. Klady: možnost cestování a poznávání nových zemí, vývoz a dovoz výrobků.
Zápory: také naši zemi zasáhne krize, během ní nezvyšují ceny zboží, rostou ceny benzinu a nafty, omezování výroby, protože výrobky nejdou na odbyt, nezaměstnanost, roste státní dluh.
3. Do roku 2012 byl prezident volen Parlamentem. Roku 2013 se konala první přímá volba prezidenta, to znamená, že ho volili sami občané. Stal se jím Miloš Zeman. Prezidentem může být zvolen občan, který dosáhl 40 let, zvolen může být pouze dvakrát.

UČEBNICE

str. 45

OPAKOVÁNÍ – NAŠE REPUBLIKA PO VÁLCE A PO SAMETOVÉ REVOLUCI

Řešení: 1. Edvard Beneš; 2. b) zmenšilo se o východní část – Podkarpatskou Rus; 3. c); 4. a); 5. c); 6. Václav Havel – D; 7. b); 8. c); 9. a) EU – A) 2004; 9. b) NATO – B) 1999

UČEBNICE

str. 46

ZÁVĚREČNÉ OPAKOVÁNÍ

1. **Bitva na Bílé hoře** – mezi vzbouřenými šlechtici a městy na jedné straně a vojskem českého krále z rodu Habsburků Ferdinanda II. na straně druhé. Královské vojsko zvítězilo.
Poprava 27 českých pánů v Praze – jednalo se o povstání proti vládě českých panovníků z rodu Habsburků. Poprava se konala na Staroměstském náměstí. Na památku této události je v dlažbě vyznačeno 12 křížů.
Robota – povinná práce poddaných na polích svého pána vždy několik dní v týdnu.
Nevolníci – poddaní rolníci, kteří se nesměli bez svolení svého pána stěhovat, oženit (vdát) na jiné panství.
Negramotný – neumí číst, psát, počítat.
Baroko – umělecký a stavební sloh 17. století. Staví se hlavně barokní církevní stavby, zámky, radnice, městské domy, kašny, morové sloupy, venkovské domy napodobující baroko (tzv. selské baroko).
Manufaktura – velká výrobní dílna vybavená jednoduchými stroji na ruční pohon, práce byla rozdělena tak, že vždy jedna skupina dělníků pracovala na určité části výrobku; výroba byla tím pádem rychlejší, vyrobilo se víc zboží a levněji.
Parní stroj – stroj poháněný párou, je to vynález 18. stol. Uplatnil se v továrnách, v železniční i lodní dopravě, v zemědělství.
Světová válka – válka, do které se zapojí více států světa. Zatím byly dvě světové války – první v letech 1914–1918; druhá v letech 1939–1945.
2. a) – D; b) – B; c) – E; d) – C; e) – A
3. **ROBOTA, PODDANÍ, BAROKO, NEVOLNÍCI, KOMENSKÝ, BOŽEK, JOSEF II., MARIE TEREZIE**
4. **Náboženství:** katolíci, nekatolíci, kostely, kaple, kláštery, sochy svatých a andělů, morové sloupy, svobodná volba náboženství.
Vzdělání: nepovinná školní docházka, negramotnost, gramotnost, povinná školní docházka, znalost cizích jazyků, městské školy, církevní školy, mluvnice, slovníky, noviny, knihy.
Způsob dopravy: vozy a vaky tažené koňmi, jízdní kolo, horkovzdušný balón, parní lokomotiva, parní automobil, parník, auto s benzinovým motorem.
Zemědělství: velkostatkáři, sedláci, rolníci, robota, poddaní, nevolníci, půda, dobytek, chlév, stodola, obilí, brambory, srpy, kosy, cepy, sýpky, parní mlátička, parní traktor, zemědělská družstva.
5. a) Jan Amos Komenský; b) Marie Terezie; c) Josef II.; d) Josef Božek
6. a) – B; b) – D; c) – A; d) – C

UČEBNICE

str. 47

7. a) – B; b) – C; c) – A

8. a) Tomáš Garrigue Masaryk; b) Václav Havel; c) Miloš Zeman; d) Adolf Hitler
9. a) Po 1. světové válce v roce 1918; Čechy, Morava, Slezsko, Slovensko, Podkarpatská Rus.
b) Protektorát Čechy a Morava.
c) Všechno je správně.
10. a) okupace – obsazení cizího státu
b) „Pražské jaro“ 1968 – pokus o demokratické změny v naší republice
c) NATO – Severoatlantická aliance, mezinárodní vojenská organizace
d) EU – Evropská unie, hospodářské uskupení evropských států
e) „sametová revoluce“ – události 17. listopadu 1989, konec vlády komunistů, návrat k demokracii
11. c) v roce 1993
12. Přímá volba – prezidenta volí sami občané. Nepřímá volba – prezidenta volí parlament.
13. a) A – státní znak České republiky; B – státní znak Slovenska
b) Rozdělení Československa na dva samostatné státy – Českou republiku a Slovensko.

14. A) Bitva na Bílé hoře – poprava 27 vůdců povstání proti Habsburkům – odchod nekatolíků ze země.
B) Robota – zrušení roboty roku 1848.
C) Josef II. – zrušil nevolnictví.
D) Marie Terezie – patent o zavedení povinné školní docházky od 6 do 12 let.
E) Dopravní prostředky tažené koňmi – parní lokomotiva – parník – auta na benzin.
F) Adolf Hitler předsedou vlády v Německu – vystěhování českých obyvatel z pohraničí po jeho zabrání Německem – vyhlazování Židů a Romů v koncentračních táborech.
G) 1948 konec demokracie, vláda komunistů – pokus o návrat k demokracii r. 1968 a příchod cizích vojsk—„sametová revoluce“ 1989 – rozdělení Československa na Českou republiku a Slovensko.